

СЕКЦІЯ 2

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК У РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА ОСВІТИ (2020–2022)

Реєстраційний номер: 0120U002094

Роки виконання: 2020–2022

Назва пріоритетного напрямку: Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище

Проблема дослідження: Інформаційно-аналітичний супровід освітньої діяльності, проектування інформаційно-освітнього середовища та електронних ресурсів

Науковий керівник: Л. О. Пономаренко, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК У РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА ОСВІТИ: НАЙІСТОТНІШІ РЕЗУЛЬТАТИ ПЕРШОГО ЕТАПУ НД

*Л. О. Пономаренко, кандидат наук із соціальних комунікацій,
завідувач відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів*

Найістотніші наукові результати, досягнуті в ході проведення дослідження: вперше розроблено програму наукового дослідження, в якій обґрунтовано його актуальність, новизну та перспективність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, окреслено очікувані результати, шляхи їх упровадження та соціальний ефект; здійснено джерельний пошук матеріалів, сформовано джерельну та історіографічну базу дослідження; розроблено плани-проспекти наукової продукції, яка є кінцевим результатом;

частково сформовано джерельну й історіографічну бази дослідження інформаційних ресурсів освітнянських бібліотек;

проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід науково-інформаційної та науково-методичної діяльності провідних освітнянських бібліотек; виявлено специфічні особливості інформаційних ресурсів бібліотек закладів освіти, обумовлені характером їх діяльності (тематичний склад визначається відповідно до навчально-наукового процесу навчального закладу і формується з електронних ресурсів віддаленого доступу (зовнішніх), власної генерації, локального доступу; за типом відображеної інформації це реферативно-бібліографічні, повнотекстові, змішані електронні ресурси);

проаналізовано та упорядковано інформацію 58 провідних освітнянських бібліотек щодо створення протягом 2020 року наукових та науково-методичних матеріалів, вторинних інформаційних ресурсів, а також щодо організації науково-практичних заходів; аргументовано, що модернізація, оптимізація, поглиблення та розширення системи інформаційного забезпечення української науки й освіти є одним з пріоритетних напрямів діяльності освітнянських бібліотек на сучасному етапі. Інноваційний розвиток мережі освітнянських

бібліотек передбачає удосконалення системи інформаційного забезпечення освітянської галузі, а також здійснення головного завдання – надання рівного й вільного доступу освітян України до знань;

досліджено становлення української бібліотечно-інформаційної термінології та її трансформації в умовах цифровізації та переорієнтації її на електронне середовище; *дібрано, систематизовано* терміни для рукопису словника «Каталогізування документів: короткий термінологічний словник». *Сформовано* орієнтовний перелік термінів для словника з визначеннями;

здійснено інформаційний пошук опублікованих праць О. І. Ляшенка, публікацій про життя та діяльність, дисертаційних досліджень, підготовлених під науковим керівництвом ученого; *проведено науковий аналіз* зазначених публікацій за змістовою, хронологічною, типологічною та видовою ознаками, *здійснено аналітико-синтетичне опрацювання документів*. Результати бібліографічного дослідження творчого доробку вченого викладено у біобібліографічному покажчику «Олександр Іванович Ляшенко: до 70-річчя від дня народження»;

розпочато формування та здійснюється нарощення фактографічної бази даних «Знаменні та пам'ятні дати у сфері освіти» у АІБС ІРБІС, пошукові можливості якої забезпечують потреби фахівців галузі освіти у плануванні роботи, пошуку компетентної інформації про події, інституції або особистості.

За результатами констатувального етапу підготовлено й опубліковано **51** наукову працю: **1** довідник, **1** бібліографічний покажчик, **5** бібліографічних списків та **17** статей: із них у зарубіжних виданнях – **2**, у фахових наукових – **9**, у наукових – **3**, у ЗМІ – **3**; тез – **27**. Підготовлено рукописи матеріалів до практичного посібника «Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти: формування та використання», методичних рекомендацій «Сучасні форми і методи забезпечення інформаційних потреб користувачів освітянських бібліотек»); довідкової продукції, зокрема словника «Каталогізування документів: короткий термінологічний словник»; науково-допоміжних бібліографічних покажчиків «Бібліотека в інформаційно-освітньому середовищі», «Дисертації з питань освіти (1991–2021)»; нарощується фактографічна база даних «Знаменні та пам'ятні дати у сфері освіти».

Упровадження наукової продукції, яка є кінцевим результатом наукового дослідження, здійснювалося шляхом розміщення в ЕБ НАПН України та вебпорталі ДНПБ рукописів довідника «Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2020» (<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720134>, https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Directory_2020.pdf) та бібліографічного покажчика «Олександр Іванович Ляшенко: до 70-річчя від дня народження» (<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722099> ; https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/Liashenko_O_I_Index_2020.pdf).

Упровадження проміжних результатів наукового дослідження здійснювалося під час виступів на **22** науково-практичних заходах: *міжнародних*: конференціях (10), зокрема зарубіжних (2), *всеукраїнських*: конференціях (1), читаннях (2), семінарах (2), круглих столах (2), звітній

науково-практичній конференції ДНПБ та інших заходах (4); проведення онлайн-заходів (3), передбачених Планом роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського:

<https://dnpb.gov.ua/ua/?events=24949>;

<https://dnpb.gov.ua/ua/?events=24870>;

<https://dnpb.gov.ua/ua/?events=24318>;

реалізації онлайн-проекту «Календар знаменних і пам'ятних дат у сфері освіти»

<https://www.facebook.com/dnpb.gov.ua/posts/3601608413224804>;

<https://www.facebook.com/dnpb.gov.ua/posts/3515299551855691> ;

<https://www.facebook.com/dnpb.gov.ua/posts/3420000438052270>.

СИСТЕМА АВТОМАТИЗАЦІЇ БІБЛІОТЕК ІРБІС ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

*Н. В. Вараксіна, науковий співробітник відділу
науково-освітніх інформаційних ресурсів*

Протягом звітного періоду розпочато дослідження питання використання баз даних «Календар знаменних дат», «Заходи» та «Архів виконаних довідок» на платформі ІРБІС 64+. Розглянуто також можливість підключення послуги «Вибіркове розповсюдження інформації» (ВРІ).

Зазначено, що в базі даних «Календар знаменних дат» можливим є створення таких видів записів: персони (особи), предмети (книжки тощо), заходи (виставки та конференції) та різні події, зокрема, свята, культурні та історичні віхи. База уможлиблює групування подій за трьома категоріями: на кожен день; події, ювілей яких відзначається в поточному році; події, ювілей яких відзначатимуться через певний період часу. Записи можуть містити посилання на пов'язані документи як в поточній базі, так в інших базах даних. Передбачено формування бібліографії з використанням перенесення короткого бібліографічного запису із записів електронного каталогу, також забезпечено зв'язок з джерелом, в якому опубліковано потрібну статтю. Передбачено вихідні форми, у тому числі й «Показчик подій за тематикою».

У процесі розгляду бази даних «Заходи» визначено, що заходи розподілено за категоріями (наприклад, зустріч, виставка тощо); за видами (наприклад, категорія «Зустріч» пов'язана з видами «Вечір пам'яті», «Круглий стіл»); за характером (наприклад, постійний – кілька років, тривалий – у межах року) і т. п. Об'єктом опису є план заходів та захід. Записи заходів взаємопов'язані із записом відповідного плану. Це може бути план на якийсь період часу, або план проведення заходів за будь-якою темою, або план проведення заходів, пов'язаних із певною датою, наприклад, уведеною в базу «Календар знаменних дат».

У зв'язку з тривалим карантинном у пригоді може бути база даних «Архів виконаних довідок». Приймання запитів може здійснюватися за допомогою пункту «Послуги» – «Запитай бібліотекаря», а фіксація результатів виконаних бібліографічних довідок здійснюється у відповідній базі.